

Akwụkwọ Daniel - Nọmba Iri Asaa na Isii

Imeghe Amụma: Iju ihè n'afọ 1856 na Nsonaazụ Ya

Jeff Pippenger

2024-02-09

N'afọ 1856, e mepere ihè nke “oge asaa” ahụ, ma ka ọ na-erule 1863, a juru ihè ahụ. Onye-amụma sitere na Juda wetara ihè ahụ n'aka eze ojoo ahụ, Jeroboam, ma Jeroboam juru ihè ahụ. Aizaja wetakwara otu ihè ahụ n'aka eze ojoo ahụ, Ehaz, ma ya onwe ya jukwara ya. N'ihì iju ihè ahụ jikọtara ya na odo mmiri Shiloa, e nyere alaeze abuo ahụ nke Jeroboam (nke ugwu) na nke Ehaz (nke ndida) n'igba ohu site n'aka eze sitere n'ugwu n'afọ 723 BC, na 677 BC n'otu n'otu.

Mosis, n'ime nnupuisi Eron; Aizaya n'ebe Ehaz no na Jeremaya n'ebe ndi eze ndi ozo no, nochiri anya ndi kwere ekwe nke akuko ihe mere eme Millerite, ndi ha niile nochiri anya ndi ozi nke ihè n'ime nnupuisi nke ubochi ikpeazu. “Mbụ” nsogbu nke ubochi ikpeazu nke 1863, na nsogbu “ikpeazu” nke ubochi ikpeazu nke “oke ala oma jijiji” nke Mkpughe isi nke iri na otu (iwu Sode nke na-abia n'oge na-adighi anya), ka a nochiri anya n'ime ahiri amuma ndi a niile. Onye-amuma ahụ si Juda nochiri anya onye-amuma nke si n'oru ya laghachi azu, ma n'ikpeazu e lie ya n'otu ili ahụ na Protestantizim nke dapuru n'okwukwe. Onwu ya na ili ya bu nzaghachi nye nhoro o mere iri na inu nri onye-amuma ugha nke Betel.

Ikpe e kpebiri n'ime ibu nke papacy meriri emerì (eze Asiria) n'oge iwu ubochi Sode, nke e ji ikesa alaeze ugwu na nke ndida nke Jeroboam na Ahaz mee ihe nnochianya ya, kwekoro n'ogwugwu ndu onye-amuma Judia, n'ihì na o nwuru n'etiti “odum” na “inyinya ibu.” “Odum” ahụ bu akara Babilon nke n'ubochi ikpeazu bu papacy.

O wee ruo, mgbe o risiri nri ma nuokwa ihe onunu, na o kwadobere ya inyinya ibu, ya bu, maka onye amuma ahụ o kpoghachiri azu. Ma mgbe o puru, odum zutere ya n'uzo ma gbuo ya; a tufuru ozu ya n'uzo, inyinya ibu ahụ wee guzo n'akuku ya, odum ahụ kwa guzokwa n'akuku ozu ahụ. Ma lee, ufodu ndi na-agafe n'uzo huru ozu ahụ ka a tufuru n'uzo, hukwa odum ahụ ka o guzo n'akuku ozu ahụ; ha wee bia koo ya n'obodo ebe onye amuma ochie ahụ bi. Ma mgbe onye amuma ahụ kpoghachiri ya azu n'uzo nuru ya, o kwuru, O bu nwoke nke Chineke, onye nupuru isi n'okwu Onyenwe anyi: n'ihì ya Onyenwe anyi enyefewo ya n'aka odum, nke dowara ya, gbuokwa ya, dika okwu Onyenwe anyi si di, nke O kwuru ya n'ebe o no. O wee gwa umu ya okwu, si, Kwadobere n'inyinya ibu ahụ. Ha wee kwadobere ya. O wee gawa, hu ozu ya ka a tufuru n'uzo, inyinya ibu ahụ na odum ahụ kwa ka ha guzo n'akuku ozu ahụ: odum ahụ erighi ozu ahụ, o dowakwaghi inyinya ibu ahụ. Onye amuma ahụ wee bulie ozu nwoke nke Chineke ahụ, tnye ya n'elu inyinya ibu ahụ, kpoghachi ya azu: onye amuma ochie ahụ wee bia n'obodo ahụ, ka o ruoro ya uju ma lie ya. O wee lie ozu ya n'ili nke ya; ha wee ruo ya uju, na-asì, Ewoo, nwanne m! O wee ruo, mgbe o liri ya, na o gwara umu ya okwu, si, Mgbe m nwuru, lie nu m n'ili ebe e liri nwoke nke Chineke ahụ; dobenu okpukpu m n'akuku okpukpu ya: n'ihì na okwu ahụ o tiri mkpu site n'okwu Onyenwe anyi megide ebe ichuaja di na Betel, na megide ulo niile nke ebe di elu ndi di n'obodo Sameria, ga-emezu n'ezie. 1 Ndi Eze 13:11–32.

Onye amụma Judia nwurụ n'etiti akara abụọ. Odum bụ akara Babilon, Babilon nke oge a n'ubochi ikpeazukwa bụ Eze nke Ugwu, onye na-abia na njedebe ya, ebe o dighi onye ga-enyere ya aka, dika Daniel isi nke iri na otu, amaokwu nke iri anọ na ise si kwuo. Akara nke ikike ya bụ ife anyanwụ ofufe, nke bụ ihe arụ nke anọ, ma o bukwa ebe e sere ogbo nke anọ nke Adventizim Laodisia ka ha na-ehulata ihu n'ebe anyanwụ di na Ezikiel isi nke asato. N'ohu Miller e gosiri ya na o bughị naani na akụ ndi di oke onu gbasasiri ma kpuchiekwa, kama na igbe ahụ n'onwe ya, nke nochiri anya Akwukwo Nso, ka a dokwarakwa n'ebe ibe ya no.

N'ogbo nke ato nke Adventizim, ndi ndu Adventizim kwalitere oru iweta n'oru iji ihe a na-akpo nsughari Akwukwo Nso nke oge a. Nsughari ndi ahụ a na-akpo nke oge a sitere n'otu nchikota ihe odide e mebiri emebi, bu nke ndi oka mmuta okpukpe nke nwoke nke mmehie na nke Protestantizim nupuru okwukwe na-akwalite. Igbe ozu Miller bu King James Version nke a sughariri site n'ihe odide ndi a na-emebighi emebi.

N'ogbo nke anọ nke Adventizim Laodisia, uka ahụ esonyewo na World Council of Churches, otu njiko aka nke uka Rom na umu ya ndi inyom. Adventizim ruru uka ruo otutu afọ, maka odimma nke igwe aturu ha na-arahụ ura, na ha bu nani "observers" n'ime World Council of Churches, ruo mgbe ukuru iwu nke njiko aka ajo ahụ kpughere na onodu nke "observer" na-anochi anya onye otu zuru oke nke nwere ikike itu vootu!

N'ogbo nke anọ ha, ha nyere "nwoke mmehie" ahụ ugboro abuo nrite olaedo. Opekata mpe otu n'ime nrite ndi ahụ nwere akara nke nghota Katolik banyere Obibia nke Abuo nke Kraist, na-egosi Jizos ka o na-etinye ukwu Ya n'elu uwa n'oge nloghachi Ya, o na-agunyekwa anyanwu-mgbanaka Katolik n'azu Kraist, na mkpirikpi iwu nke anọ dika Katolik si akowa ya, nke kwuru naani, "cheta ubochi izu ike." N'ime usoro ikpe uloikpe (nke bu nkwaputa iwu), Onye-isi nke General Conference nyere akaebe ebe o kwuru na uka Seventh-day Adventist na-ekwerebu na ochichi ndi popu bu onye na-emegide Kraist, ma na uka ya etinyela okwukwe ahụ kemgbe ogologo oge gara aga "n'akuku ebe a na-atufusi mkpofu nke akuko ihe mere eme."

Ihe-aru nke anọ (ogbo) bu ebe ndi ndu iri abuo na ise nke uka Jerusalem na-ehulata isi n'ihu anyanwu. Ihe-aru ndi na-aga n'ihu bidoro site n'onyinyo ekworo ahụ e guzobere n'onu uzọ mbata, nke na-akara mmalite ahụ. Onye-amuma si Juda na-ejedebe n'ili ya na Protestantism nupuisi, odum ahukwa (Babylon) na-egbu ya, n'ihina o laghachiri n'uzo omume nke Protestantism nupuisi, ya mere o nweghi ike imata na o bu Rome na-eguzobe ohu ahụ, ma ebe ohu o bu na akara nke nwoke mmehie ahụ na-eguzobebeghi, n'ikpeazu i ga-anọ n'akuku nwoke mmehie ahụ.

"Ndi na-enwe mgbagwoju anya n'ighota okwu ahụ, ndi na-adighi ahụ ihe antikraist putara, ga-edobe onwe ha n'ezie n'akuku antikraist." Kress Collection, 105.

E liri onye amuma Judia ya na onye amuma ugha nke Betel, onye kporo ya "nwanne" ya, e wee chota ya nwuru anwu n'etiti ihe nochianya abuo. "Odum" ahụ nochiri anya odida ya ighota onye na-emegide Kraist, "inyina ibu" ahukwa bu ihe nochianya nke Alakuba. Adventizim Laodisia egosilari site n'igbachi nkiti ya banyere Septemba 11, 2001, na o naghị aghota na isiokwu banyere Alakuba nke Ahuhu nke ato bu Oti Etiti Abali, ozi mmiri ozuzo ikpeazu. Ighara imata ozi nke mmiri ozuzo ikpeazu bu onwu! Mmiri ozuzo ikpeazu malitere na Septemba 11, 2001 mgbe mmuo

ozi ahụ dị ike nke Mkpughe iri na asatọ siri n'eluigwe rịdata, mgbe a tudara nnukwu ụlọ nile nke New York City n'ala. "Mmiri ozuzo" ahụ bụ ozi, a ghaghịkwa imata ozi ahụ iji nata ya.

"Anyị aghaghị ighara ichere mmiri ozuzo ikpeazu. O na-abiakwasị ndị niile ga-amata ma were nke ha igirigi na mmiri ntakiri nke amara nke na-adakwasị anyị. Mgbe anyị na-achikọta iberibe ihè ndị ahụ, mgbe anyị na-akwanyere ebere nile nke Chineke ụgwù, bụ Onye hụrụ n'anya ka anyị tukwasị Ya obi, mgbe ahụ nkwa o bụla ga-emezu. [A hotara Aizaya 61:11.] Uwa dum ga-ejuputa n'ebube Chineke." The Seventh-day Adventist Bible Commentary, mpiakọta nke 7, 984.

"Uwa niile" maara ihe mere na Septemba 11, 2001, ma ka e wee nata ozi ahụ nke malitere n'ebe ahụ ma n'ikpeazu mee ka uwa niile juputa n'ebube Chineke, a ghaghị imata ozi ahụ. Okwu ahụ bụ "imata," putara "icheta ma o bụ iweghachite ihe omuma banyere ya, ma site n'ikwuputa ihe omuma ahụ ma o bụ na-enweghị ya. Anyị na-amata mmadu nọ n'ebe di anya, mgbe anyị chetara na anyị ahụwo ya mbụ, ma o bụ na anyị marala ya n'oge gara aga. Anyị na-amata odidi ihu ya ma o bụ olu ya." Akwukwo Okowa Okwu Webster nke 1828.

Naanị ụzọ onye Adventist nke Laodisia puru isi mata ozi mmiri ozuzo ikpeazu nke bjarutere na Septemba 11, 2001, bụ ma o buru na o ghotara na o hūwo otu ngosiputa ahụ nke ike Chineke n'oge gara aga. N'Ogost 11, 1840, mmuo-ozi di ike nke Mkpughe isi nke iri rịdatara, mgbe amuma banyere Ahuhu nke Abu nke Islam mezuru. E mere ka akuko ihe mere eme ahụ buru nke e kwughachiri n'uzo zuru oke mgbe, na Septemba 11, 2001, mmuo-ozi di ike nke Mkpughe isi nke iri na asatọ rịdatara mgbe amuma banyere Ahuhu nke Atọ nke Islam mezuru; ma odida imata Islam nke Ahuhu nke Atọ ga-eduga n'inyinya ibu ohia nke Arabia ibu mmadu gaa n'onwu nke odum nke Babilon nke oge a na-eweta.

Ndi mmanya nke Efraim, ndi na-apughi igu akwukwo ahụ e mechiri emechi, apughi ihu mmeghari ozọ nke akuko ihe mere eme nke ndi Millairait, n'ih na imata nke ahụ dabere n'uzo omumu mmiri ozuzo ikpeazu nke "ahiri n'elu ahiri." Echiche ahụ bụ na ngosiputa nke ike Chineke n'akuko ihe mere eme nke ndi Millairait na-emeghari ozọ n'ubochi ikpeazu apughi ikwado ya site n'uzo omumu nke Protestantizim nupuisi na Katolik.

"Mmuo ozi ahụ nke jikotara onwe ya n'ikwusa ozi mmuo ozi nke ato ga-eji ebube ya mee ka uwa dum nwuputa ihè. A na-ebu amuma n'ebe a banyere oru ga-eru uwa nile ma buru nke ike ya na-adighi ahukebe. Mmeghari mbia nke afọ 1840–44 bụ ngosiputa di ebube nke ike Chineke; e buru ozi mmuo ozi mbu gaa n'uloruru mgbasa ozioma o bula n'awa, ma n'ufodu mba, e nwere mmasi okpukpe kasị ukwu e hūworo n'ala o bula kemgbe Ndozighari nke nari afọ nke iri na isii; ma ndi a niile ga-erughari site n'idi ike nke mmeghari di ukwu nke di n'okpuru ido aka na nti ikpeazu nke mmuo ozi nke ato." The Great Controversy, 611.

Ndi ndu kpu isi nke Izrel nke oge a ka usoro ha si aru oru na-amanye iju eziokwu ahụ bụ na a ga-enwe nkweghachi nke ngosiputa ike Chineke n'ubochi ikpeazu, di ka o di n'afọ ndi gara aga.

"N'ebe a anyi na-ahu na choochi—ebe nsọ nke Onyenwe anyi—buru ndi mbu nwetara iti nke iwe Chineke. Ndi okenye ahụ, ndi Chineke nyere nnukwu ihè ma guzoro di ka ndi nche nke odimma ime mmuo nke ndi mmadu, rara ntukwasị obi e tinyere n'aka ha nye. Ha ewerela

onodu na o dighi mkpa ka anyi tuo anya maka oru ebube na ngosiputa putara ihè nke ike Chineke dika n'ubochi ndi gara aga. Oge agbanweela. Okwu ndi a na-eme ka ekweghi ekwe ha sie ike, ha wee na-asi: Onyenwe anyi agaghi eme ezi ihe, o gaghikwa eme ihe ojoj. O nwere obi ebere nke ukwu imeleta ndi Ya n'ikpe. N'uzo di otu a, 'Udo na nchekwa' bu mkpu si n'onu ndi ikom ndi na-agaghikwa ebuli olu ha ozo dika opi iji gosi ndi Chineke mmehie ha na ulo Jekob mmehie ha. Nkita ndi a dara ogbi nke na-achoghi ikpo uja bu ndi ahụ na-anata jbo obò ziri ezi nke Chineke a kpasuru iwe. Ndi ikom, umu agboghò, na umuntakiri niile na-ala n'iyi onu." Testimonies, volume 5, 211.

Isi Laodisia nke ndi mmuta na-achi ndi amaghi akwukwo nke Jerusalem na-eme ka ha ghara imata mmiri ozuzo nke ikpezụ, n'ihì na o bughì nanì na ha na-eji usoro nkowa Akwukwo Nso emebiela eme ihe, kama kwa nkubi-okwu nke echiche ugha ha na-edobe ha n'onodu ebe ha ga-agonari ngosiputa o bula n'odinihu nke ike Chineke, di ka n'oge ndi gara aga. Ma Malakai isi ato na-egosi na mgbe Onye-Ozi nke Ogbugba-ndu ga-eme ka umu Levi di ocha, mgbe ahụ aja ahụ ga-adì dika n'ubochi ochie.

"Ezi Onyeàmà ahụ na-ekwuputa, si, 'Ama m oru gi nile.' 'Chegharia, meekwa oru mbu ahụ.' Nke a bu ezi ule ahụ, ihe àmà na-egosi na Mmuo nke Chineke na-arụ oru n'ime obi iji mee ka ihunanya Ya ju gi. 'Aga m abiakwute gi oso oso, wepukwa ihe ndoba oriona gi n'onodu ya, ma o buru na i chegharighi.' Nzuko ahụ di ka osisi na-amighi mkpuru nke, ebe o natara igirigi na mmiri ozuzo na ihè anyanwu, kwesiri imiputa otutu mkpuru n'uba, ma nke nnyocha ahụ nke Chineke na-achoputa n'elu ya abughi ihe obula ma e wezuga akwukwo ndu. Echiche di egwu maka uka anyi nile! N'ezie, di egwu nye onye obula n'otu n'otu! Ndidì na nnagide nke Chineke di itunanya; ma 'ma o buru na i chegharighi,' a ga-eru ogwugwu ha; uka di iche iche na uloru anyi ga-esi n'adighi ike gaa n'adighi ike, site n'omume oyi nke mputa gaa n'onwu ime mmuo, n'oge ha na-asi, 'Abu m ogaranya, aku bakwara m uba, o dighikwa ihe o bula m na-adighi mkpa.' Ezi Onyeàmà ahụ na-asi, 'Ma i maghi na i bu onye ahuhu, na onye e kwesiri imere ebere, na ogbenye, na onye kpuru isi, na onye gba oto.' Ha ga-ahụ onodu ha nke oma n'uzo doro anya?"

"A ga-enwe n'ime uka nile ngosiputa di itunanya nke ike Chineke, ma o gaghi aru oru n'ahu ndi na-emeghi onwe ha ka ha di umeala n'obi n'ihu Onyenwe anyi, ma mepee onu uzo nke obi site n'ikwuputa mmehie ha na ncheghari. N'ime ngosiputa nke ike ahụ nke na-eme ka uwa nwee ihè site n'ebube Chineke, ha ga-ahụ naani ihe nke, n'ime isi ha, ha chere na o di ize ndu, ihe ga-akpalite ujo ha, ha ga-esikwa ike iguzogide ya. N'ihì na Onyenwe anyi adighi aru oru dika echiche na atumanya ha si di, ha ga-emegide oru ahụ. 'Gini mere,' ka ha na-ekwu, 'anyi agaghi ama Mmuo nke Chineke, ebe anyi anowo n'oru a otutu afu?'—N'ihì na ha azaghi ido aka ná ntì ahụ, ariri ahụ nke ozi Chineke, kama ha nogidere na-ekwu, 'Abu m ogaranya, e meekwaala ka m baa uba n'ihe onwunwe, o dighikwa ihe o bula m choro.' Nka, ogologo ahumahụ, agaghi eme ka mmadu buru owa nke ihè, ma o buru na ha etinyeghi onwe ha n'okpuru uzari na-enwu enwu nke Anyanwu nke Ezi Omume, ma a kpo ha, hoputa ha, ma kwadebe ha site n'inye ha Mmuo Nso. Mgbe ndi mmadu na-ejide ihe ndi di nso ga-eme onwe ha ka ha di umeala n'obi n'okpuru aka di ike nke Chineke, Onyenwe anyi ga-ebuli ha elu. O ga-eme ka ha buru ndi nwere nghota—ndi bara uba n'amara nke Mmuo ya. A ga-ahụ agwa ha siri ike, nke icho naani onwe ha, isi ike ha, n'ihè nke na-enwu site n'aka Ihè nke uwa. 'M

ga-abjkwute gi ọsọ ọsọ, wepukwa oriọna gi n'ọnođụ ya, ma ọ buru na i echegharighi.' Ọ buru na i jiri obi gi dum choọ Onyenwe anyi, a ga-ahụ ya n'aka gi." Review and Herald, December 23, 1890.

A na-anochi anya onwu onye amuma Judia site n'aka "odum" nke Babilon nke oge a, nke bu akara amuma nke na-eguzobe ohu nke akuko ihe mere eme amuma; a na-anochikwa ya anya kwa site n'aka "inyinya ibu." Ihe mbu e kwuru banyere Islam n'Akwukwo Nso bu mgbe e webatara Ishmael di ka "onye ohia."

Ọ ga-abukwa nwoke ohia; aka ya ga-adigide imegide mmadu nile, aka mmadu nile kwa ga-adigide imegide ya; ọ ga-ebikwa n'ihu umunne ya nile. Jenesis 16:12.

Iwu iwu izizi a kporo ihe n'Akwukwo Nso na-egosi na agwa niile nke akara ahụ ga-adị n'ime ya, n'ih i na Okwu Chineke bu mkpuru, mkpuru o bu la nwekwara DNA niile di mkpa iji mee ka osisi ahụ dum too ruo n'oganihu ya zuru ezu. Okwu a sughariri di ka "onye ohia" bu okwu a na-eji akowa "inyinya ibu Arabia nke ohia." "Inyinya ibu" n'Akwukwo Nso nke eziokwu bu otu n'ime akara nke Islam.

Ozi nke Ezekiel n'isi nke iri ato na asaa, nke na-eme ka okpukpu nwuru anwu diri ndu ebe ha guzo ma bilie di ka agha di ike, bu ozi nke Islam nke Ahuhu nke ato, ma ozi ahu bu ozi nke Mkpu Etiti Abali nke ubochi ikpeazu. Nwanyi White na-akuzi kpomkwem na mbata mmeri nke Kraist n'ime Jerusalem nochiri anya ozi nke Mkpu Etiti Abali.

"Ebughi oke site n'arumuka ka e ji buo mkpu etiti abali, o bu ezie na ihe akaebe nke Akwukwo Nso doro anya ma buru nke na-emechi okwu. Ike na-akpalite akpali so ya gaa, nke kpaliri mkpuru obi. Enweghi obi abuo, enweghi ajuju. N'oge Kraist banyere mmeri Ya banye na Jerusalem, ndi mmadu ndi si n'akuku nile nke ala ahu zokotara iji debe ememme ahu, gbakotara n'Ugwu Olive; ma ka ha sonyere igwe mmadu ahu nke na-eso Jisos, ha nwetara mkpali nke oge ahu, ma nyere aka ime ka mkpu a too, 'Ngosi nadi onye ahu nke na-abia n'aha Onyenwe anyi!' [Matthew 21:9.] N'otu aka ahu kwa ka ndi na-ekweghi ekwe, ndi kpokotara n'ogbako ndi Adventist—ufodu site n'imata ihe, ufodu kwa naani iji kwaa emo—nuru ike nkwenye nke so ozi a, 'Lee, Nwoke Akwukwo na-abia!'" Spirit of Prophecy, volume 4, 250.

Mkpughe nke Jisos Kraist bu ozi ikpeazu a na-ekpughe n'ubochi ikpeazu, o na-agunyekwa Alakuba nke Ahuhu nke ato. Mgbe Kraist, onye bu ozi ahu a na-ekpughe, batara na Jerusalem, ma si otu a buru ihe nochianya nke Mkpu Etiti Abali nke ubochi ikpeazu, e buuru Ya (e buuru ozi Ya) n'elu "inyinya ibu." Ozi ikpeazu nke ezi omume Kraist ka Alakuba na-eburu.

Alakuba Alakuba bubu, di, ma ga-abukwa nwoke ohia, di ka e ji inyinya-ibu ohia nke Arab gosiputa ya; onye obula choro ihu ya (ma e nwere otutu ndi na-achoghi ihu) puru nfe "imata" na agha nke Alakuba na-ebuso ugbo a bu ara ohia. Njikere igbu onwe ha, n'ikwere na a ga-enwe nnukwu ugwo oru mmekohu n'uwa nke ga-abia, bu ara Setan. Okwu mbu e kwuru banyere Alakuba kowara na Alakuba ga-abu nwoke ohia.

Agha Islam na-eme ka mmadu nile zukoṭa ọnu ilu ọgu n'agha na-arịwanye elu nke Ahuhu nke ato. Islam bu ezi uche amuma maka mmejuputa ochichi otu uwa, ndi ndorondoro ochichi uwa nile na-akuzikwa na ha kpachaara anya kpoghariri ndi Juu azu n'ala Izrel mgbe Agha Uwa nke Abuḡ gasiri, ka ha wee jiri ikpoasi ochie Islam nwere megide ndi Juu malite Agha Uwa nke Ato. Ndi ndorondoro ochichi uwa nile kwenyere, ma kuziekwa kemgbe otutu iri afu, na ha ga-achḡ Agha Uwa nke Ato jji weta ochichi ha nke otu uwa. Ebumnobi ojuḡ ndi ndorondoro ochichi uwa nile, dika e si n'okwu ọnu ha onwe ha kwuputa ya, kwekorḡ n'oru Akwukwo Nso nyere Islam.

O yikariri ka akuku kacha di aro nke DNA amuma nke Ishmael, n'amaokwu ebe a kporḡ aha ya na mbu, bu eziokwu ahḡ na mmuo ya, nke bu mmuo nke "onye ohia," "na-ebikwa n'ihu umunne ya niile." Echiche ahḡ na o bu naani ufodu igwe nke Islam ike-ojuḡ ga-etinye aka n'Ahuhu nke ato, adabaghi n'Okwu Chineke. Echiche a na-anabatakari n'usoro ndoro ndoro ochichi ziri ezi na e nwere naani mmadu ole na ole ojuḡ n'ime nkwenkwe okpukpe o buḡa, nakwa na otutu n'ime okpukpe ndi Alakuba bu umu amaala huru udo n'anya, ekwekoghi ma na akwukwo nso nke ha n'onwe ha, ma na Bible.

Koran na-akuzi na o bu oru onye o buḡa na-eso Allah ime ka uwa dum dakotara na iwu Sharia, na mkpotu mbu banyere Islam n'akwukwo Jenesis na-akowaputa na mmuo nke "nwoke ohia" nke Ishmael ga-adi n'ime onye o buḡa na-eso Islam. Koran na-akuzi ndi na-eso ya kpomkwem ka ha mee ka a ga-asị na ha nwere idi mma n'ebe ha bi n'ogbe ndi ha na-erubeghi ike imanye iwu okpukpe ha n'elu ndi bi n'ebe ahḡ, n'uzo yiri nke Katolik.

Onye-amuma si Juda guzoro Jeroboam n'ihu mgbe e hiwere alaeze ya na mbu. Protestantizim nke ndapu n'ezi okwukwe bidoro na 1844, e wee zute ya ozugbo site n'aka Adventizim nke ndi Millerite, ndi batara n'Ebe Kachasi Nso ma choputa iwu Chineke, tinyere Sabbath nke ubochi nke asaa. A gwara Adventizim nke ndi Millerite, dika e sere onyinyo ya site n'aka Jeremaya, ka o laghachikwute Chineke, ma o ghara ilaghachikwute "nzuko nke ndi na-akwa emo" ma oli. A gwara onye-amuma si Juda ka o ghara isi n'uzo ahḡ o si bja laghachi, ma o bu rie ma o bu nuḡ nri na ihe onunu nke onye-amuma ugha nke Betel, ma o mere otu a. E debere onwu onye-amuma si Juda n'onodu ihe nnochianya n'etiti akara abuo, ndi na-anochi anya ochichi papa na Islam. Adventizim nke Laodisia apughi ihu eziokwu abuo ahḡ, n'ih na na 1863, ha kpuru anya ime mmuo nke aka ha, malitekwa usoro nke ikpuchi ola na usoro William Miller jiri ruḡ oru jji wulite ntola nke Adventizim site n'ego adigboroja na ola adigboroja, na usoro nke Protestantizim nke ndapu n'ezi okwukwe na Katolik.

"Nwoke ahijia nhicha" ahḡ ugbu a na-azacha ulo Ya ma na-eweghachi ola ndi di oké ọnu ahia, na-enyekwa ha Miller ka o dobe ha n'elu tebul ya, ma Adventism kpuru isi n'ih nkwenkwe ahḡ na ha bu ndi fodurunu bu ndi e buliri elu dika ndi nke Ya n'afu 1844.

Unu echekwala isi n'ime onwe unu, Anyi nwere Abraham dika nna anyi: n'ih na asi m unu, na Chineke puru ime ka umu puta n'ime nkume ndi a nye Abraham. Ma ugbu a kwa, e tinyela anyuike n'akorogwu osisi: ya mere, a ga-egbutu osisi o buḡa nke na-amighi mkpuru oma, tuba ya n'oku. N'ezie, mu onwe m ji mmiri eme unu baptizim maka ncheghari: ma onye ahḡ na-abia n'azu m kariḡ m n'ike, onye na-adighi m eru obuna ibu akpukpo ukwu ya: o ga-eji

Mmụọ Nso na oku mee unu baptizim: Onye ihe-ikwo oka ya di n'aka ya, o ga-asachapukwa ebe o na-azocha oka ya kparam, chikotakwa oka wit ya n'oba; ma o ga-eji oku a na-apughị imenyu emenyu chaff ahụ. Matiu 3:9–12.

A ga-agbupu Adventizim Laodisia n'onu Onyenwe anyi, ma e wezuga ndi ahụ n'otu n'otu ndi puru icheta ncheghari. A ga-eli Adventizim Laodisia n'otu ili ahụ e liri ndi mbu nke ndi nkwekorita ahụ juru ozi Miller n'ime ya, n'ihia na ha onwe ha ugbo a kwa bu ndi mbu nke ndi nkwekorita n'ihe metutara ndi nari puku iri anọ na anọ. E gosiputara nnupuisi nke 1863 site n'aka amuma ahụ nke si Juda bja, onye hapukwara amuma banyere eze Josaja.

Anyi ga-aga n'ihu na omumu a n'isiokwu na-esonu.

“Kama igho ka uwa, a kporo anyi ka anyi na-aghowanye ndi e kewapuru iche n'uwa karja. Setan ejikotala, o ga-anogidekwa na-ejikota onwe ya na uka di iche iche n'ime ime mgbalị kasinu megide eziokwu nke Chineke. Ihe niile ndi nke Chineke na-eme iji mepee uzọ banye n'uwa ga-akpalite mmegide siri ike sitere n'aka ike nke ochichiri. Nnukwu ogo ikpezu nke onye iro ga-abu nke a ga-alu n'ike na mkpebi siri nnoo ike. O ga-abu agha ikpezu n'etiti ike nke ochichiri na ike nke ihè. Nwa Chineke o bula bu eziokwu ga-alu ogo n'idi dike n'akuku Kraist. Ndi, n'oge nnukwu nsogbu a, na-ekwe ka onwe ha burukwuo n'akuku uwa karja n'akuku Chineke, n'ikpezu ga-edobe onwe ha kparam n'akuku uwa. Ndi na-enwe mgbagwoju anya n'ighota ha banyere okwu ahụ, ndi na-adighi ahụ ihe antikraist putara, ga-edobe onwe ha n'akuku antikraist n'enweghi mgbagha. Ugbo a, o dighi oge ka anyi na uwa gwakota onwe anyi. Daniel guzo n'oke ya na n'onodu ya. Amuma Daniel na nke Jon kwesiri ka a ghota ha. Ha na-akowara ibe ha. Ha na-enye uwa eziokwu ndi onye o bula kwesiri ighota. Amuma ndi a ga-abu ihe amà n'uwa. Site n'imezu ha n'ubochi ikpezu ndi a, ha ga-akowa onwe ha.”

“Onyenwe anyi na-achota uwa ahuhu n'ihia ajo omume ya. O na-achokwa ita otu okpukpe di iche iche ahuhu n'ihia iju ha juru ihè na eziokwu e nyere ha. A ga-enye uwa ozi ukwu ahụ, nke jikotara ozi nke mmu ozi mbu, nke abuo, na nke ato. Nke a ga-abu isi ihe ibu oru anyi. Ndi n'ezikwu kwere na Kraist ga-egosiputa n'ihu mmadu niile nkweko ha na iwu Jehova. Ubochi Izu Ike bu ihe iriba ama di n'etiti Chineke na ndi Ya, anyi kwesikwara ime ka a hu anya nkweko anyi na iwu Chineke site n'idebe Ubochi Izu Ike. O ga-abu akara puru iche nke ga-ekewa ndi Chineke horo na uwa. O putara ihe di ukwu idi ntukwasị obi nye Chineke. Nke a na-agunyekwa mmezighari ahuike. O putara na nri anyi ga-adị mfe, na anyi ga-abu ndi nwere njide onwe onye n'ihe niile. Otutu udi nri a na-ahukari n'elu tebul adighi mkpa, kama ha na-ebute mmeru di ukwu. A ga-echekwa uche na ahụ n'onodu ahuike kacha mma. Naani ndi a zuru n'imara Chineke na n'itu egwu Ya ka a ga-ahoputa ka ha buru ibu oru. Ndi noworo ogologo oge n'ezikwu, ma ha enweghi ike imata odiche di n'etiti ukpuru di ocha nke ezi omume na ukpuru nke ajo omume, ndi nghota ha gbasara ikpe ziri ezi, ebere, na ihunanya Chineke juputara n'igwe ojii, kwesiri inapu ha ibu oru.”

“Chineke nwere ihe mmuta di mkpa nke ndi Ya ga-amuta. O buru na a mutala ihe mmuta ndi a tupu oge a, oru Ya agaghị anọ ebe o di taa. Otu ihe aghaghị ime. E kwesighi izochiri ndi ozi ma o bu ndi no n'onodu ibu oru eziokwu n'ihia ujo nke iweta iwe ha. A ga-ejikota n'ulooru anyi ndi ikom ndi ga-eji idi nwayo na amamihe kwuputa ndumodu nile nke Chineke. Iwe Chineke

na-enwu megide ndi ahụ bu ndi, n'uzo nke nchekwa nke anu aru na nganga, egosila nleli maka iduzi Ya. Ha na-etinye oganihu nke oru ahụ n'ihe ize ndu."

"Uzo ugha nile bu aghugho, ma o buru na e kwusie ya ike, n'ikpeazu o ga-eweta mbibi. Ya mere, Onyenwe anyi na-ekwe ka a bibie ndi na-anogide n'atumatu ugha. N'oge ahụ kpomkwem a na-anu otuto na ito ukwu, mbibi mberede na-abja. E nwere ndi, n'agbanyeghi na ha maara banyere ido aka na nti e nyere ndi ozo n'ihie ekwesighi ntukwasị obi, na-atughari azu puo n'ido aka na nti. Ndi a bu ndi ikpe mara okpukpu abuo. Ha maara uche Onyenwe anyi ma ha emeghi ya. Ahuhu ha ga-adaba n'ogo mmehie ha. Ha achoghi ina nti n'okwu Onyenwe anyi." Kress Collection, 105, 106.